

УДК 93:331.105.44

БЕРЕСТ ІГОР,

кандидат історичних наук, доцент,
Українська академія друкарства, м. Львів

РОЗВИТОК ТА ДІЯЛЬНІСТЬ "ТОВАРИСТВА ВЗАЄМНОЇ ДОПОМОГИ ПРИВАТНИХ СЛУЖБОВЦІВ" ГАЛИЧИНИ В 1867 РОЦІ

У статті проаналізовано роботу профспілкової організації приватних службовців у перший рік їхньої діяльності. Виокремлено засновників товариства та досліджено програмний документ профспілки - статут. Досліджено керівні ланки та принцип надання фінансової допомоги членам товариства. Відзначено, що метою організації був матеріальний і моральний захист, надання при потребі грошової допомоги особам, які втратили працездатність чи опинилися в скрутній ситуації.

Ключові слова: профспілка; товариство; приватні службовці; статут.

Постановка проблеми та стан її сучасного наукового вивчення. Засноване в 1867 р. "Товариство взаємної допомоги приватних службовців" фактично стало правонаступником розпущеного австрійською владою в жовтні 1848 р. "Товариства приватних службовців" Галичини. Однак процес його створення виявився далеко не простим. Тому ми вирішили дослідити проблему продовження діяльності цієї відновленої організації. На жаль, спеціалізованих монографій з теми немає, тому основу розвідки складають польські джерела, зокрема статут товариства та тогочасна преса.

Мета статті - на основі об'єктивного, комплексного аналізу дослідити діяльність "Товариства взаємної допомоги приватних службовців" у 1867 р. та проаналізувати його роль серед робітничого руху.

Виклад основного матеріалу. Уже перший організаційний комітет майбутнього товариства, нашоухуючись на різні перешкоди влади, приступив до конкретної роботи з розбудови організації. Різними шляхами й засобами в повітах представники комітету закликали створювати організаційні осередки, висловлювати свої пропозиції та формувати на місцях повітові відділи [1, s. 26].

Ще на початку 1867 р. було розроблено та схвалено статут нової організації. Його уклали ініціатори й майбутні засновники товариства, а саме: Болеслав Августинівич, Володимир Бавовровський, др. Елігіуш Білоскорський, Генріх Стрілецький, Мечислав Щепанський, Ян Залуський і Стефан Замойський.

Статут "Товариства взаємної допомоги приватних службовців" Галичини затвердило управління Галицького намісництва 13 червня 1867 р. під порядковим номером L. 37141. [2, s. 17-18].

Метою його діяльності була підтримка моральних і матеріальних інтересів приватних службовців, а саме:

1) надання чинним членам товариства, а також після їх смерті вдовам постійної грошової допомоги. Фінансова підтримка з фонду товариства дітей-сиріт до їхнього повноліття;

2) виділення дійсним членам або їхнім вдовам чи неповнолітнім дітям-сиротам періодичних одноразових допомог (наприклад, з нагоди того чи іншого свята)

або в окремих випадках надання таким сім'ям безвідсоткових кредитів тощо [2, s. 3].

Товариство поділялося на реальних, дорадчих і почесних членів. Окрім них, до членів товариства могли належати благодійники, які підтримували професійну взаємодопомогову організацію приватних службовців добровільними пожертвами довільної суми.

Реальним членом товариства міг стати приватний службовець бездоганної репутації за місцем праці. Оплата реальних членів полягала в одноразовому першому вписному внеску в розмірі одного флорина, а також мінімальних поквартальних внесків у сумі 1 флорин.

Для боржників або осіб, які запізнилися зі сплатою, установлювався штраф за кожен квартал у розмірі 6 % боргу. Цікаво, що кількість квартальних внесків та сума платежів була необмежена. Якщо у службовця була можливість сплачувати більші суми, то він претендував на вищу допомогу в разі її потреби [2, s. 4].

Фонди товариства поділялися на:

1) **основні або центральні фонди постійної допомоги.** Вони були утворені із сум одноразових внесків від благодійників, регулярних поточних внесків від дорадчих членів, одноразових вписових внесків від реальних членів і, нарешті, з коштів, які акумулювалися за перших 10 років існування товариства з половини, а в наступних роках з 2/3 річних внесків реальних членів організації.

Фонд був незалежним від інших потреб. А це означало, що його доходи (за винятком непередбачених статутном обставин) можуть бути використані тільки на забезпечення цілей діяльності товариства.

Крім цього, при фонді постійної допомоги був створений резервний фонд, у який щорічно відкладали 10 % річного доходу основного фонду;

2) **повітові фонди нагальної допомоги.** Вони формувалися в перші десять років з половини внесків членів товариства, а далі - з 1/3 річних внесків реальних членів, які працювали в повіті, де діяло товариство. З цього фонду допомогу отримували члени організації, їхні вдови та сироти з повіту. За можливості фонд міг надавати одноразову допомогу чи позику.

Органами товариства були:

1) повітові відділи. Їхня управа складалася з п'ятьох осіб (голова, два заступники, писар і скарбник), вибраних на загальних зборах того чи іншого повіту терміном на три роки.

Кожен повітовий відділ мав від центрального відділу повноваження в пошуку нових членів товариства, отримувати від меценатів та благодійників будь-які внески, відправляти відрахування постійної допомоги до центральної скарбниці товариства, міг отримувати нагальну грошову допомогу чи позику й адресно надавати її членам повітового відділу. У такий спосіб повітові відділи виконували соціальну місію посередництва між головною управою товариства та її членами.

Важливе значення мав нагляд працівників управи за морально-етичною поведінкою реальних членів товариства, а також їхнє право накладення грошових стягнень за порушення трудової дисципліни, громадської й сімейної поведінки, вживання алкоголю тощо;

2) центральний відділ товариства був розташований у Львові. Він складався з 9 членів. Їх вибирали терміном на 3 роки із запропонованих кандидатів від повітових товариств. Поміж себе обрані члени управи вибирали голову і віце-голову. Голова самостійно призначав собі заступників, скарбника, писаря, секретаря.

Головним завданням центрального відділу було управління діяльністю товариства. Крім цього, головна управа впливала на остаточне вирішення питань про прийняття або неприйняття реальних членів, яких подавали повітові відділи; виконувала управління фондом постійної грошової допомоги й контролювала ведення з цією метою відповідної документації; періодично виконувала перевірку й облік рахунків та звітів повітових відділів; щорічно готувала й подавала звіти про свою діяльність Наглядовій раді товариства і т. ін.

Цікавим моментом у діяльності товариства є те, що виконання службових обов'язків членів управ повітових відділів і центрального відділу на початках було почесним і безоплатним заняттям;

3) наглядова рада складалася з делегатів, обраних членами товариства по одній особі від двох повітів терміном на 3 роки. Відповідно до регламенту праці, члени Наглядової ради щорічно збиралися в центральній управі товариства у Львові в січні або лютому.

Метою зібрання була перевірка й затвердження минулорічного фінансового балансу, аналіз кошторису витрат на наступний рік; оцінка правильності розрахунку квоти на отримання грошової постійної допомоги; розгляд скарг, заяв та звернень членів товариства; висунення на загальних зборах організації пропозицій щодо внесення доповнень чи змін до чинного статуту; участь у виборах членів центрального відділу; встановлення розміру річної заробітної платні чиновникам адміністрації; обговорення, затвердження й публікація звітів діяльності центрального та повітових відділів; обрання почесних членів тощо.

Залежно від фінансової спроможності товариства та відповідно до статуту Наглядова рада мала право просити центральну управу товариства виділити делегатам від повітів певні кошти на відрядження, канцелярські товари чи інші потреби [2, с. 6-10].

Постійну грошову допомогу від товариства, тобто пенсію, міг отримати кожен його реальний член після 10 років бездоганної, дієвої служби як приватний службовець. Крім того, упродовж цього часу він мав бути у списку платоспроможних членів товариства.

Отримати грошову допомогу також була змога у разі, якщо член товариства представив довідку від лікаря про втрату працездатності, затверджену центральним від-

ділом товариства, свідоцтво моральності від гмінної установи (з місця проживання), а також свою біографію, список членів сім'ї та оцінку свого реального майнового стану.

Клопотання про надання постійної грошової допомоги до центральної управи надавав повітовий відділ. Рівень постійної грошової винагороди члена товариства був таким:

- після десяти років перебування в складі товариства допомога складала 5/10 річної квоти від загальної річної суми сплачених внесків;
- після 15 років - 6/10 квоти;
- після 20 років - 7/10 квоти;
- після 25 років - 8/10 квоти;
- після 30 років 9/10 квоти;
- після 35 років переставав діяти обов'язок оплати внесків і член товариства отримував у разі втрати працездатності повну квоту заплачених внесків як річну грошову постійну допомогу [2, с. 11].

У цьому обчисленні враховували тільки суму сплачених внесків після кожного завершеного п'ятиліття.

Випадки повернення до праці знімали право на постійну грошову допомогу й повертали особу в статус реального члена. Удова колишнього члена товариства, бездітна дружина або жінка з однією дитиною отримувала тільки половину пенсії чоловіка. Удова з двома й більше дітьми - 2/3 тієї ж пенсії.

Через повторне заміжжя вдова втрачала право на пенсію, але її діти залишалися на грошовому забезпеченні товариства. Сироти, одна або дві дитини, отримували половину пенсії, якщо їх було троє або більше, то 2/3 з пенсії батька як стипендію. Особи чоловічої статі забезпечувалися до завершення 18 років, а жіночої - 16 років.

Якщо член, що отримав постійну грошову допомогу, або вдова чи діти-сироти вели аморальний спосіб життя чи були покарані в судовому порядку, то вони втрачали право на отримання пенсії або стипендії.

Відрахування реального члена з рядів товариства міг здійснювати лише центральний відділ. Причинами могли стати перевищення службового становища, вчинення злочину або іншої провини. Відраховували також з приводу алкоголізму, недоброчесного ставлення до праці, недбалості, службової провини, яка завдала матеріальної, моральної чи іншої шкоди.

Утрата права членства в товаристві також наступала, якщо впродовж року особа не сплатила внесків, окрім певних винятків. Так, якщо приватний службовець, утративши свою посаду, залишається без неї два роки й не аргументує цього факту, не сплачує внесків, то позбавляється членства в товаристві. Але, якщо впродовж наступних двох років він отримав постійну посаду, то може повернути свої членські права, якщо заплатить протерміновані внески та 6 % накладеного штрафу.

Внески, які були лише один раз заплачені, не повертали відрахованим членам. Але тим службовцям, які через втрату посади позбулися права членства в товаристві, могли повернути тільки платежі, зароблені від часу втрати служби [2, с. 15-16].

Із доходів резервного фонду товариства наглядова рада могла щорічно надавати дві або й більше премій для відзначення найкращих реальних членів товариства. Преміювали за довголітню віддану службу на певній посаді чи в певному колективі або за особливі заслуги чи вчинки як приватного службовця, що заслужив на особливе визнання та відзначення в справах приватної служби, інтересів товариства.

Зрештою, як указує головний документ, внесення

змін до положень статуту приймалося більшістю, що складала 2/3 голосів присутніх уповноважених членів загальних зборів. Звичайне рішення товариства вважалося чинним, якщо за нього віддали 3/4 голосів від загальної кількості присутніх делегатів [2, s. 16-17].

У справі формування професійної організації центрального відділу "Товариства взаємодопомоги приватних службовців" Галичини 1 жовтня 1867 р. вислав в усі повіті краю відозву до всіх приватних службовців. Її метою було обґрунтування потреби оперативного створення професійного товариства як захисника інтересів приватних службовців. Паралельно планувалося зібрати заяви про вступ до організації від майбутніх членів, а також отримати пропозиції щодо осіб, котрі мали б очолити повітові відділи. Загалом майбутнім керівникам повітових відділів необхідно було показати реальний стан справ у повіті та викликати довіру в кожного майбутнього члена товариства.

Відозва, що була надіслана в усі повіті Галичини, мала такий зміст: *"Керуючись статутом, затвердженим Намісництвом для "Товариства взаємної допомоги приватних службовців" від 13 червня 1867 року № L 37141, повідомляємо, що перший центральний відділ цього товариства, бажаючи створити його по всій країні, вирішив звернутися до службовців з проханням, щоб кожен в міру своїх можливостей зайнявся організацією товариства.*

Маємо надію, що всі, хто отримають цю відозву, захочуть долучитися до нашої ініціативи. Тому центральний відділ посилає 2 примірники статуту, стільки ж виданих до статуту пояснень і формулярів, зразки заяв на зарахування до товариства для реальних та дорадчих членів.

Разом з тим, проводячи організацію товариства у своєму повіті, ініціатори хотіли донести наступні настанови:

1. *Зараховувати до товариства осіб у статус реального або дорадчого члена. Потрібно заповнити і підписати їхні заяви, бланки яких додаються.*

2. *Кожен зарахований до товариства реальний або дорадчий член може на окремій картці запропонувати до повітової управи 3-х дійсних членів організації.*

3. *Зарахований у товариство реальний член, складаючи свою заяву, повинен заплатити одноразовий вписовий внесок, який становить 1 фл., а розпочати сплачувати поточні платежі від 1 січня 1868 р. у квартальних внесках.*

4. *Зарахований у склад товариства дорадчий член має одночасно із поданою заявою сплатити перший внесок і зобов'язатися щорічно сплачувати внески у фонд товариства.*

Вступний платіж реальних і дорадчих членів потрібно вносити на рахунок "Товариства взаємної допомоги приватних службовців" Іпотечного банку у Львові.

Центральний відділ залишав за собою право керувати діяльністю товариства в залежності від місцевих умов. Також звертаємо увагу на те, щоб залучити нових членів, обов'язково потрібно проводити загальні збори, і відповідно до статуту вони мають відбуватися тільки в повітовому місті, заздалегідь узгоджені з владою повіту".

Від імені центрального відділу "Товариства взаємодопомоги приватних службовців" звернення підписали граф Ян Залуський, Мечислав Щепанський і Елігіуш Білоскорський [3, s. 2].

З проханням до місцевих органів влади посприяти організаційній діяльності товариства в повітах цент-

ральний відділ також розіслав для кожної повітової управи 25 примірників Статуту і стільки ж пояснень до нього. Крім цього, рекомендовані листи отримали: Корнелій Хвалибог - власник майна з Гроєн Більського повіту; нотаріус Зборівського повіту Інокентій Ковальський; службовець із Борщівського повіту Здіслав Мадейський; службовець із Бережанського повіту Максиміліан Добрянський; адвокат із Яніківців Богородчанського повіту Ян Саушек; власник майна з Білявого Буцацького повіту Вітольд Воланський; лісничий із Борщівського повіту Казимир Росінкевич; адвокат із Бродівського повіту Юзеф Висоцький; адвокат із Борщівського повіту Леонард Серафінський; лісничий із Нової Греблі Чесанівського повіту Ігнатій Гросман; депутат із Дрогобича Фелікс Стокросінський; власник майна з Велдіжа Долинського повіту Єйджей Фіялковський; власник майна з Угерців Городоцького повіту Володимир Забітовський; власник майна в Богуновичах Грибівського повіту Францішек Тжецієський; службовець із Гусятинського повіту Валз; адвокат із Яслівського повіту Еміль Дембіцький; власник майна в Кобилянках Кроснівського повіту Титус Пешинський; власник майна в Підгірках Калуського повіту Кароль Субота; власник майна в Синяві Коломийського повіту Костянтин Сівіцький; власник майна в Кожньові Косівського повіту Каєтан Задурович; службовець із Радехова Кам'янецького повіту Марцін Вольський; депутат із Бранівців Краківського повіту Юзеф Гаверлауд; власник майна в Гаях Львівського повіту Людвік Гаркавий; службовець із Ланцутського повіту Казимир Стехлінський; службовець із Дмитрович Мостиського повіту Станіслав Гостинський; представник намісництва в Надвірній Еразм Масловський; власник майна в Язовську Новосанчівського повіту Антон Скапський; службовець із Красичина Перемишльського повіту Гашинський; власник майна в Гуйчу Равського повіту Антон Яблунівський; службовець із Більшівців Рогатинського повіту Ізакієль Бежевський; адвокат із Воютич Самбірського повіту Кароль Слутвінський; адвокат із Комарного Рудківського повіту Францішек Лінк; службовець із Потучиці Сокальського повіту Вацлав Фабіанський; службовець з Побережжя Станіславівського повіту Матрисій Зеленка; власник майна з Белелуї Снятинського повіту Титус Коцевський; адвокат з Турківського повіту Михайло Чернявський; адвокат з Гумніськ Тарнівського повіту Юзеф Масігевич; адвокат із Жовківського повіту Роберт Набілак; адвокат із Роздолу Жидачівського повіту Ян Стецівський; депутат із Більча Заліщицького повіту Ебенбергер; власник майна в Княжому Золочівського повіту Болеслав Августинович; адвокат Яворівського повіту Каєтан Крокошинський [3, s. 2].

Загалом копітка й наполеглива організаційна робота центрального відділу "Товариства взаємодопомоги приватних службовців" увінчалася великим успіхом. Згідно зі звітом центрального управління зазначеної організації вже за перший рік існування (1868 р.) Товариство нараховувало 2200 реальних членів з 4100 внесками, 496 дорадчих членів з річною квотою 6400 флоринів і 359 благодійників, які підтримали звернення управи одноразовими пожертвами у квоті 52 333 фл. 43 цт. [4, s. 45].

Серед благодійників бачимо багато щедрих меценатів, які й раніше активно долучалися до подібних акцій. Зокрема, власник віконної фабрики Ян Федорович, який пожертвував 1 000 фл. [5, s. 124], протектор створеного "Товариства взаємної допомоги приватних службовців" Тернопільського повіту, торговець та акціонер Антон Рогала Завадський, що пожертвував у фонд орга-

нізації 400 фл. [6, s. 462]. Таку саму суму вніс як пожертву граф Каєтан Левицький. Посол Галицького сейму Казимир Конопка та відомий галицький громадсько-політичний діяч Едуард Дульський пожертвували по 300 фл. [7, s. 1]. По 200 флоринів внесли як пожертву граф Щесни Козібродський, Юстин Козібродський, власник Підгаєць Євстахій Шуманський, Войцех Янковський, Гнат Мохнацький, Алойзи Федорович, Юзеф Маячинський, Титус Кілановський, графиня Ганна Потоцька з Олешниць та Львівська Каса ощадності. Директор провінційного театру Петро Возняковський надав у пожертву 170 фл. тощо [8, s. 3].

Серед дорадчих членів, які щорічно підтримували Товариство великими добровільними внесками, варто назвати одного із авторів Статуту графа Стефана Замойського, який упродовж 1868 р. вніс періодичними пожертвами у фонд організації суму в розмірі 1000 фл.

На кінець 1868 року фінансовий стан товариства складав 35 тисяч 562 флорини 18 центів. Із них 31 тис. 526 фл. 67 цт. перебувало на рахунку в Іпотечному банку у Львові, а в касі організації - 1 тис. 821 фл. 62 цт. [4, s. 45-46].

Лише впродовж першого року існування "Товариство приватних службовців" зуміло створити свої відділи та осередки в 71 повіті, вийшовши за межі Галичини, і поширилося на землі Буковини, Західної Волині, Холмщини, Підляшшя та інших земель. Це свідчило про його велику популярність серед приватних службовців краю.

За кошти та цінні папери товариства відповідав центральний відділ. Найбільший відсоток цінних паперів складали державні облигації. Їх як готівку зберігали в Іпотечному банку у Львові, що звільняло управу товариства від необхідності створення додаткової системи захисту, закупівлі вогнестійких сейфів, утримання касира тощо. До того ж додатковий прибуток товариство отримувало від дивідендів, завдяки значній грошовій сумі, що була на рахунку в банку.

Найбільші видатки були на утримання адміністративного відділу та винайм приміщень для офісу й помешкань, заробітну платню секретаря, поштові витрати й ін.

Серед важливих завдань центрального відділу була організація, підготовка та проведення загальнотовариських та повітових звітних зборів. Адже різна фаховість службовців, різний розмір їхніх внесків, часті переїзди членів товариства в пошуках кращих умов праці і, нарешті, два фонди, у які необхідно було скерувувати грошові надходження, вимагали скрупульозної праці компетентних кваліфікованих спеціалістів, яких, на жаль, бракувало організації.

Тому управа центрального відділу товариства вже в перший рік роботи запросила до праці начальника львівської міської рахункової палати Михайла Яроша. Одна особа виявилася нездатною організувати та проводити якісну бухгалтерську роботу в усіх відділеннях товариства. Як свідчать звіти, майже вся поквартальна

документація, що надходила з повітів, була неточною та недостовірною.

У зв'язку з численними огріхами, прорахунками й наріканнями центральний відділ змушений був повторно виконувати підрахунки фінансово-економічного стану організації. Позаяк чинний референт М. Ярош несподівано важко захворів, управа прийняла рішення запросити іншого фахівця Адольфа Стронера - нового начальника львівської міської рахункової палати [4, s. 47]. Звичайно, далеко не просте рішення запросити сторонню особу, яка не була членом товариства, на відповідальну посаду вимагало значного ризику, проте виявилось виправданим кроком. Великий практичний досвід, фахові знання й уміння А. Стронера дали змогу за короткий період впорядкувати звітну документацію, скоординувати й скерувати роботу повітових посадовців товариства у відповідне русло.

Висновки

Метою заснування "Товариства взаємної допомоги приватних службовців" Галичини стало згуртування різних категорій приватних службовців в одне товариство з метою організації матеріального й морального самозахисту. Основна діяльність "Товариства взаємної допомоги приватних службовців" полягала у вивченні потреб своїх членів і наданні грошової допомоги особам, які втратили працездатність чи опинилися в скрутній ситуації, а також виділення матеріальної підтримки й допомоги ветеранам, хворим, удовам, дітям-сиротам, постраждалим від непередбаченого лиха особам тощо. Своєю діяльністю це та інші подібні товариства профспілкового характеру сприяли поступовій консолідації службовців у їхній боротьбі за свої економічні та соціальні права й становленню їхньої громадянської та правової свідомості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Mroczek M. Gracja, gracjaliści, kasa przezorności, czyli o zabezpieczeniu emerytalnym pracowników ordynacji zamojskiej w latach 1864-1914 / M. Mroczek // Archiwariusz Zamojski. - [R. 7] (2008). - S. 23-34.
2. Statuta Towarzystwa wzajemnej pomocy Oficjalistów prywatnych. - Lwów : Z drukarni Kornela Pillera, 1867. - 18 s.
3. Kronika // Gazeta narodowa. - 7 listopada 1867. - № 257.
4. Bal S. Towarzystwo wzajemnej pomocy Oficjalistów prywatnych w pierwszych 25 latach swego istnienia (1868-1892) / S. Bal. - Lwów : nakładem Towarzystwa wzaj. pom. Oficjalistów prywatnych, 1893. - 131 s.
5. Obwody w namiesnictwi Lwowskiem // Dodatek tygodniowy przy Gazecie Lwowskiej. - 25 lipca 1857. - № 30.
6. Sprawy krajowe. Czynnności Lwowskiej Izby handlowej i przemysłowej II nadzwyczajnego posidzenia // Gazeta Lwowska. - 24 maja 1853. - № 116.
7. We Lwowie, 12 sierpnia // Słowo Polskie. - 13 sierpnia 1897. - № 188.
8. Wynik wyborów do Rad powiatowych // Gazeta Lwowska. - 27 kwietnia 1874. - № 95.

Берест Игорь,

кандидат исторических наук, доцент,
Украинская академия печати, г. Львов

РАЗВИТИЕ И ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ "ОБЩЕСТВА ВЗАИМНОЙ ПОМОЩИ ЧАСТНЫХ СЛУЖАЩИХ" ГАЛИЧИНЫ В 1867 ГОДУ

В статье проанализирована работа профсоюзной организации частных служащих в первый год их деятельности. Выделены основатели общества и исследован программный документ профсоюза - устав. Исследованы руководящие звенья и принцип предоставления финансовой помощи членам общества. Отме-

чено, что целью организации была материальная и моральная защита, предоставление при потребности пособия лицам, которые потеряли работоспособность или оказались в затруднительной ситуации.

Ключевые слова: профсоюз; общество; частные служащие; устав.

Berest Ihor,
associate professor,
Ukrainian Academy of Printing, Lviv

THE DEVELOPMENT AND ACTIVITY OF THE "COMPANY OF MUTUAL AID OF PRIVATE EMPLOYEES" OF GALICIA IN 1867

The article analyzes the work of the trade union organization "COMPANY OF MUTUAL AID OF PRIVATE EMPLOYEES" of Galicia in 1867, which in fact became the successor to the dissolved by the Austrian authorities in October 1848, the "Company of Private Employees" of Galicia. The purpose of its activity was to support the moral and material interests of private employees. The society was divided into real, advisory and honorary members, and the bodies of the partnership were the Central Department, the Department of Statistics and the Supervisory Board. Permanent cash aid from a partnership, that is, a pension, could be obtained by every one of his real members after 10 years of impeccable, efficient service as a private employee. In general, the painstaking and persistent organizational work of the central department of the COMPANY OF MUTUAL AID OF PRIVATE EMPLOYEES was crowned with great success. According to the report of the central management of the said organization, for the first year of existence (1868), the Society had 2200 real members with 4100 contributions, 496 members of the advisory members with an annual quota of 6400 florins and 359 benefactors who supported the appeal of the board with one-time donations in the quota of 52 333 fl. 43 tst. Only during the first year of its existence, the "Company of Private Employees" managed to create its departments and centers in 71 districts, which went beyond Galicia, and spread to the land of Bukovina, Western Volhynia, Kholmshchyna, Podlyashshya and other lands. This testified to his great popularity among private servants of the region.

Key words: trade unions; society; employees; charter.

REFERENCES

1. Mroczek, M. (2008), *Gracja, gracjalisci, kasa przezornosci, czyli o zabezpieczeniu emerytalnym pracownikow ordynacji zamojskiej w latach 1864-1914*, Archiwariusz Zamojski, pp. 23-34 (polish).
2. *Statuta Towarzystwa wzajemnej pomocy Oficjalistow prywatnych* (1867), Z drukarni Kornela Pillera, Lwow, 18 p. (polish).
3. *Gazeta narodowa* (1867), 257, pp. 2-3. (polish).
4. Bal, S. (1893), *Towarzystwo wzajemnej pomocy Oficjalistow prywatnych w pierwszych 25 latach swego istnienia (1868-1892)*, nakladem Towarzystwa wzajemnej pomocy Oficjalistow prywatnych, Lwow, 131 p. (polish).
5. *Dodatek tygodniowy przy Gazecie Lwowskiej* (1857), 30, p.124 (polish).
6. *Gazeta Lwowska* (1853), 116, p.462. (polish).
7. *Slowo Polskie* (1897), 188, p.1. (polish).
8. *Gazeta Lwowska* (1874), 95, p.3. (polish).

© Берест Ігор
Надійшла до редакції 26.09.2017